

Om vergemål

Seniorrådgiver og fagansvarlig, Marit Injar

Vergemålsavdelingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Hva skal vi snakke om?

- Hvem skal ha verge
- Opprettelse av vergemål
- Alternativer til vergemål
- Hvem kan bli verge
- Vergens oppgaver
- Vergerollen
- Tilsyn med verger

«Vergemålslovgivningens formål er å oppstille regler til vern for personer som på ulike måter- og i ulik grad- ikke er i stand til alene å sørge for sine interesser på det økonomiske og/eller personlige området»

Opprettelse av vergemål

- Minste middels prinsipp
- Konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD

Vilkår for å opprette vergemål for voksne

- Krav til diagnose. *Sinnslidelse, herunder demens, psykisk utviklingshemming, rusmiddelmisbruk, alvorlig spillavhengighet eller alvorlig svekket helbred*
- Årsakssammenheng mellom personens tilstand og den manglende evnen til å ivareta sine interesser

Behov for vergemål

- Behov
- Kartlegging av behov

Alternativer:

- Fullmakt
- Legalfullmakt
- fremtidsfullmakt

Forvaltning hos Nav som alternativ til vergemål

Minste middels prinsipp

- Økonomisk rådgivning
  - Lovpålagt tjeneste om å gi råd og veiledning
- Frivillig offentlig forvaltning
  - Avtale
  - Det offentlige disponerer midlene
  - Virkemiddel for å styrke mestring og bli selvhjulpen

Tvungen forvaltning

- Hva er tvungen forvaltning?
  - Alvorlig inngrep
  - lovpålagt
- Tvungen forvaltning som alternativ til vergemål
  - Hva er behovet
- Tvungen forvaltning som alternativ til fratakelse av rettslig handleevne
  - Er tvungen forvaltning tilstrekkelig
- Hvordan kan tvungen forvaltning etableres?
  - Hjemmel for å innhente informasjon?

Samtykke

- Krav om at personen samtykker skriftlig til opprettelsen av vergemål, vergemålets omfang og hvem som skal være verge
- Samtale

Samtykkekompetanse

- Unntak fra krav om samtykke for ikke samtykkekompetente personer
  - Når er personen ikke i stand til å forstå hva et samtykke innebærer?
    - Har personen den nødvendige mentale kapasitet til å forstå hva et samtykke innebærer?
    - Samtykkekompetansen/evne til å forstå må vurderes konkret for hver enkelt beslutning som skal tas
    - Samtykkekompetanse kan endres over tid og ut fra situasjon

Samtykkekompetanse/reell vilje/tvang

- Hva om personen motsetter seg vergemålet?
  - Reell vilje, følelse av tvang
- Betyr også at dersom samtykket trekkes tilbake skal vergemålet oppheves
- Har rettslig handleevne på lik linje med alle andre, vergemål ingen begrensning
- Vergen kan ikke foreta disposisjoner dersom den som er satt under vergemål motsetter seg det

Vergemål med fratakelse av rettslig handleevne

- Kan frata rettslig handleevne helt eller delvis, både for personlige - og/eller økonomiske forhold
- Vilkår som for ordinært vergemål, samt for:
  - økonomiske forhold: fare for vesentlig forringelse av formue eller andre økonomiske interesser, eller utnyttet på en utilbørlig måte
  - personlige forhold: betydelig fare for handlinger som i vesentlig grad vil skade vedkommendes interesser

Hvem kan søke om vergemål?

- Personen selv
- Personens ektefelle, samboer, foreldre, nærmeste livsarving eller søsken
- Vergen
- Behandlende lege eller tilsynslege ved helseinstitusjon der personen er innlagt eller bor
- Fylkesmannen av eget tiltak

Meldeplikt for institusjoner og andre § 57

Når skal det meldes?

- Når det antas å være behov for vergemål

Hvem har meldeplikt?

- Institusjon el boform med heldøgns omsorg og pleie
- Den ansvarlige for kommunens helse- og sosialtjeneste utenfor institusjon

Meldingen skal begrunnes og inneholde:

- en beskrivelse av personens tilstand og en vurdering av på hvilke områder det er behov for bistand fra verge
- forslag til egnet verge (hvis mulig)

Hvem kan bli verge?

- Vergen oppnevnes etter § 25
- Utgangspunkt: Alle som er «egnet»
- Vanlig med nær familie
- Andre med tilknytning til personen (alminnelige verger)
- Faste profesjonelle verger, som er godkjent av Fylkesmannen

Vergens oppgaver

- Ivareta vergehavers interesser innenfor omfanget av vergemålet
- Omfanget skal tilpasses behovet og skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig
  - Behovet må kartlegges
- Vergen får en fullmakt som angir hvilke legitimasjoner vergen har for å representere innenfor **økonomiske og/eller personlige interesser**
  - Omfangsgrupper
  - Fullmakt
  - legitimasjoner
  - Verifikasjon av fullmakt
  - Digitale løsninger – en utfordring

Avgrensning av vergens oppgaver

- Helsespørsmål - Kun når vergen er nærmeste pårørende
- Avgrense mot andre former for hjelpe og støttetiltak.

Vergerollen

- Skal sikre at vergehaver tar egne beslutninger, og fungere som beslutningsstøtte, så langt det er mulig. Vergen kan ikke handle mot vergehavers uttalte ønsker og vilje
- Har kompetanse til å ta beslutninger, inngå avtaler og sende søknader innenfor sitt mandat
- Målet som verge er å øke vergehavers selvstendighet der det er mulig
- Vergens plikt til å høre den han er verge for § 33

Begrensninger i vergens fullmakt

Vergen må søke om Fylkesmannens samtykke før større disposisjoner

- Disposisjoner over fast eiendom eller rettigheter til fast eiendom
- Gi store gaver eller arveforskudd
- Bruk av kapital som forvaltes av Fylkesmannen
- Andre avgjørelser av vesentlig betydning for personen som er under vergemål

Vergegodtgjørelse

- Foreldre, barn, ektefelle, samboer til vergehaver kan bare unntaksvis kreve godtgjøring.
- Andre verger kan få godtgjøring etter **søknad**
- Hovedregelen fast årlig godtgjøring.
- Ulike satser for alminnelige og faste verger ut fra omfanget
  - personlig 2 000,- 4 500,-
  - økonomisk 3 500,- 7 500,-
  - personlig og økonomisk 4 000,- 10 000,-
- Utgiftsdekning.
- Etter søknad. Kr 1 000,- i fast årlig utgiftsdekning gjelder alle. Kan få dekket faktiske utgifter hvis de overstiger beløpet vesentlig (kr 2000,-) dokumenteres
- Timesgodtgjøring er unntaket, krav om timelister
- Person med verge betaler selv, subsidiært staten

Statsforvalterens tilsyn med vergene

- Vergen har regnskapsplikt
  - Gjelder ikke ved ektefelle som verge
- Tilsynssak
  - Bekymringsmelding
  - Klage på vergens gjennomføring av oppdraget
    - Uttalelse fra vergen
    - Vurdering av hva som er best for person med verge
    - Vergen byttes ut – fratakelse av vervet

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Vergemålsavdelingen
Postboks 325, 1502 Moss
Besøksadresse Oslo:
Stensberggata 27, Oslo
Telefon: 22 00 37 00 (Vergemålsavdelingen)
E-post: sfovpost@statsforvalteren.no
<https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/>
www.vergemal.no